Sophie Calle igaz fikciói

Pontosan tíz éve láttam először a valóságban Sopie Calle munkáit, a párizsi Városi Modern Művészeti Múzeumban, *A suivre...* címmel rendezett kiállításán. Akkor már egy évtizede volt a pályán, több fontos kiállításon, nemzetközi biennálén szerepelt Európában, Ausztráliában, Japánban, az Egyesült Államokban és Kanadában, de ez volt az első komoly, múzeumi kiállítása Franciaországban.
A fekete-fehér fotók szuggesztív sora nagyon mély benyomást gyakorolt rám, és tulajdonképpen azóta szerettem volna Magyarországon is kiállítani. Végül tavaly nyáron, mikor az AFAA-tól Alain Reinaudo Budapesten járt és kiállítási tervekről beszélgettünk, ismét Sophie Calle-ra terelődött a szó. Kiderült, hogy éppen Kasselben van kiállítása, melynek katalógusát elküldte nekem. Robert Lacombe és a budapesti Francia Intézet rögtön partnernek mutatkozott az ügyben, és levelezésbe kezdtünk a Fridericianummal. Ha különböző okokból nem is sikerült megszerezni a németországi kiállításokon szerepelt valamennyi installációt, az öt téma — az 1979-es *Az alvók*-projekttől az 1996-os, a kelet-berlini emlékművek *Eltávolítás*át feldolgozó sorozatig — méltó módon reprezentálja a művész pályáját. A kiállítást Sophie Calle 1992-es *No Sex Last Night* című filmjének videóváltozata, a *Double Blind* teszi teljessé, melyet a Pompidou Központ szívességéből vetíthetünk.
Sophie Calle számára a kép és a szöveg egyformán fontos. *Az alvók* esetében a művész ágyában nyolc órát eltöltő ismerősök, barátok és ismeretlenek egyben interjúalanyok is. A vallomások során kibontakozó sorsok Freud híres díványához teszik hasonlóvá Sophie Calle ágyát; semmi sem lehet olyan érdekes és annyira abszurd, mint a valóság.
A velencei *Hotel*ban rekonstruált szobabelsők révén Sophie Calle egyszerre tetszeleg a voyeur és a dokumentarista szerepében. Az 1986-os mű, *A vakok* a kasseli kurátor, Barbara Heinrich szerint is Calle legprovokatívabb műve: vak emberek vallomásainak gyűjteménye a szépségről. A vak-témát folytatja az 1991-es *Vak szín*-ben, ahol a monokróm festészet nagyjait ütközteti a vakok szövegeivel. Az 1996-os *Eltávolítás* számunkra is ismerős téma: Sohie Calle a rendszerváltozás utáni Berlinben kutatja az eltávolított NDK-s politikai jelképek, utcatáblák nyomait, az emlékezet által megőrzött hiányt. Kiállításunk jelképéül azt a képet választottuk, melyet sajnos nem tudunk Budapesten bemutatni, ám szinte Sophie Calle „jelképévé" vált: az 1998-ban született *B, C, W* első darabján a művésznő szőke parókában, kitömött állatokkal körülvéve, Barbie-babaként ül hatalmas ágyán. Ez az „édes" jelenet bejárta a világ művészeti lapjait, szerepelt az ARTFORUM címoldalán, és ez lett a mi kiállításunk identitása is.

Néray Katalin